

Chrti mají rádi společnost sobě rovných (saluky)

Nároky chrtů a dostihy

Chrti vyžadují s ohledem na své povahové založení odpovídající přístup, je nutno je respektovat. Drilem a parforsním výcvikem se s nimi nic nepořídí. V takovém případě se uzavrou se do sebe, člověku se vyhýbají a jsou nešťastní. Vlídne slovo a v případě potřeby důrazné napomenutí a domluva se správnou intonací hlasu zmožou mnohem víc.

Milují klid, alespoň většinou, pokud právě nemají příležitost běhat, a když odpočívají, nepřejí si být vyrušováni. Přestože mají k dětem v podstatě kladný vztah, bývají pro ně vhodnými partnery do hry jen tehdy, když si hrát sami chtějí. Děti by o tom měly být poučeny a měly by to respektovat. Pro bezkonfliktní vzájemné soužití je to nezbytné. Určitou výjimkou potvrzující pravidlo je vipet. V žilách tohoto menšího anglického chrtů koluje velmi pravděpodobně určitý podíl teriérské krve, což se projevuje v jeho chování. Je například jediným plemenem chrtů, které jde při dostizích za návnadou s hlasitým štěkotem, ale i v běžném

denním životě lze mezi ním a ostatními chrtů pozorovat jisté rozdíly, zejména pokud jde o projevy vztahu k majiteli a členům jeho rodiny. Bývá v průměru otevřenější, aktivnější a hravější.

I když mají rádi svůj klid, potřebují chrti vždy dostatek možností a příležitostí k vydatnému pohybu. Ti, kteří se zúčastňují dostihů, musejí také trénovat, mají-li být úspěšní. Volné vypouštění chrtů jakéhokoli plemene, snad s výjimkou italského chrtů (ale pozor i na něho) v přírodě nelze doporučit. Přesto, že už dávno nejsou loveckými psy, vždy v nich může vzplanout lovecký pud. Ten velí psu jakéhokoli plemene pronásledovat vše, co uniká, ale chrtovi prikazuje také dostih-

nout to a zadávat. Mimořádně nebezpečné je v tomto směru zejména vypouštění dvou chrtů, protože narazí-li taková dvojice na zvěř, bývá zpravidla úspěšná. Zbytečným sporům s myslivci musí majitel psů v zájmu jejich zdraví a života i v zájmu svém nejvlastnějším důsledně předcházet.

Raději na vodítku

Nemůže-li se chrt dostatečně vyběhat, například proto, že žije ve městě, kde pro to nejsou vhodné podmínky, nebo na venkově, kde jsou všude kolem zazvěřené honitby, je nutné mu poskytnout potřebný pohyb jinou formou. Nejvhodnější jsou vydatné, patřičně dlouhé

procházky na vodítku konané rychlým tempem. Pro někoho bude možná překvapením, že takové vycházky jsou i velmi vydatným tréninkem pro závodní chrt. Ti se ovšem neobejdou bez tréninku na dráze. Stálých dostihových drah je u nás několik, ale většinou musejí majitelé počítat s dojížděním na některou z nich. Z toho všeho plyne, že držení chrta, snad s výjimkou italského chrtíka, je časově náročné. Kdo má času málo, anebo jej není ochoten psu věnovat, neměl by si chrtu většího plemene pořizovat. Držení závodního chrta je navíc náročné i finančně. Dojíždění na tréninky a na dostihy stojí peníze a na závodech se platí startovné.

Zdůrazňování potřeb a náročnosti držení a chovu chrtů určitě nepotěší chovatele, budou si stěžovat, že jim odrazujeme potenciální zájemce o štěňata. Ale je především v zájmu chrtů samých, v zájmu nových majitelů a v neposlední řadě i v zájmu chovatelů, aby ti, kteří si štěně chrta kupují, věděli naprosto přesně, co je čeká. Jde o to, aby bylo méně nešťastných, nepochopených chrtů, kteří citově strádají a nemají možnost dostatečného pohybu, aby bylo méně zklamaných nových majitelů a otrávených chovatelů, kterým po čase vracejí majitelé odrostlá štěňata zpět, anebo je žádají o pomoc při jejich umístění k jinému majiteli, protože je už prostě z nejrůznějších důvodů nechtějí. Nemluvte o nejsmutnějších případech, kdy nechtěný chrt putuje z jedné rukou do druhých, většinou bohužel do horších a ještě horších podmínek.

Další péče

Náročnost držení a chovu chrtů však není ani zdaleka vyčerpána potřebou pohybu. Je třeba počítat s tím, že dlouhosrstá plemena, zejména afgánský chrt a ruský chrt, vyžadují pravidelnou péči o srst, která je také časově a finančně náročná, že hrubosrstá plemena - irský vlkodav a skotský jelení pes - vyžadují, mají-li se předvést na výstavě, velmi citlivou, ale účinnou odbornou úpravu srsti, a že zejména velká plemena - jako například ruský chrt, irský vlkodav a skotský jelení pes - mají nemalou spotřebu krmiva, které, má-li pes vypadat k světu, musí být kvalitní, což opět představuje finanční náklady.

Skutečnost, že se majitel nemíní zúčastňovat výstav, na tom nic nemění. Nemá-li pes dělat ostudu při vycházkách nebo na zahradě, musí mu tak jako tak věnovat náležitou péči. U velkých plemen snad ani není třeba zdůrazňovat prostorové nároky, ale je nutno si uvědomit, že chrt

jakéhokoli plemene by neměl prožít život v kotci, byť tak žili jeho dávní předkové, protože, ať chce či ne, je dnes v každém případě společníkem člověka, a má-li jím opravdu být, musí přes všechnu svoji

„Chrtí dostihy vznikly jako náhrada lovu s chrt, který již nebyl možný kvůli prudkému úbytku zvěře.“

zdánlivou odtažitost trávit pokud možno co nejvíce času s lidmi, protože jen tak dojde k vzájemnému porozumění a vytvoření žádoucího vztahu.

Dostihy místo lovu

Chrtí dostihy vznikly v podstatě jako určitá náhrada lovu s chrt, který již nebyl možný, protože zvěře byl nedostatek. Po dlouhá staletí byla na britských ostrovech velká zvěř, i za pomoci chrtů, velmi intenzivně lovena, a proto, ale také tím, že přicházela vinou měnících se přírodních podmínek o vhodné životní prostředí, jí ubývalo. Nejprve učinili majitelé panství opatření, kterými byl poddaným lov odepřen a zůstal výsadou

šlechty. Později už ani šlechta neměla co lovit, některé druhy zvířat byly zcela vyhubeny. Náhradou za ztracenou zálibu se staly dostihy chrtů. Vznikaly jednak terénní dostihy za živou návnadou, zajícem, zvané coursing, jednak primitivní základy pozdějších dostihů na dráze, za umělou návnadou, jimž se v angličtině říká racing.

Coursing – terénní dostih

Klasický coursing za živou návnadou se konal na vymezeném obdélníkovém prostoru o rozměrech 300 x 250 m bez křoví a jiných úkrytů. Startující chrti, grejhaundi, byli vypouštěni po dvou a zajíc před nimi měl určitý náskok. Dva rozhodčí na koních štvanci hodnotili. Posuzovali podle tzv. zákonů (pravidel) lovu štváním (Rules of the Leash), která vyhlásil v Anglii roku 1576 vévoda z Norfolkku, hbitost a šikovnost psů při pronásledování zajíce a sledovali, který z nich ho jako první dostihne a zadává. Tento druh dostihů chrtů si ve Velké Británii, a později i mimo ni, našel další příznivce, ale dnes se již s ohledem na ustanovení zákonů na ochranu zvířat za živou návnadou neběhá. Používá se umělá návnada tažená - podobně jako při dostizích na dráze - speciálním vlečným zařízením. První terénní dostih za neživou návnadou se uskutečnil roku 1956 v Hamburku.

V druhé polovině 20. století byl coursing na evropské pevnině převážně jen doplňkem dráhových dostihů, příležitostným zpestřením dostihové sezony. Od devadesátých let však získává v některých členských zemích FCI a také u nás značně na oblibě a je již naprosto plnohodnotnou součástí dostihového dění. Je tomu tak

Mimořádně nebezpečné je vypouštění dvojice chrtů

Koncentrace na výkon těsně před dostihem (vipet)

bezpochyby i proto, že někteří jedinci, kteří nejsou tak úspěšní na dráze, si při něm vedou velmi dobře. Některým plemenům, především španělskému a maďarskému chrtovi, vyhovují terénní dostihy dokonce lépe než dostihy na dráze, protože nejsou tak rychlá jako grejhaund, ale vynikají vytrvalostí. Dostihů v terénu se zúčastňují i ta plemena, která bývá na dostihové dráze vidět málokdy, například skotští jelení psi, irští vlkodavové, faraonští psi, azavažští chrti nebo ibizští a kanárští králíci psi.

Coursing se koná na členitém, ale přehledném prostranství dostatečné velikosti s travnatým nebo písčítým povrchem (louka, pastvina, pláž) a s ojedinělými stromy nebo keři. Pokud stromy a keře chybějí, mohou být nahrazeny dekoracemi. Na prostranství je vytyčena umístěním kladek pro tažení umělé návnady trať (parkúr) nepravidelného tvaru, na níž jsou přírodní nebo uměle vytvořené překážky. Překážkou může být například živý plot nebo potok. Jestliže přírodní překážky chybějí, může být živý plot nahrazen balíky slámy či naskládaným křovím a potok dostatečně dlouhým a širokým pruhem igelitu odpovídající barvy, který psi nemohou oběhnout ani z jedné, ani z druhé strany.

Každý terénní dostih sestává, podobně jako slalom lyžařů soutěžících v alpských disciplínách, ze dvou kol. Přitom se musí druhé kolo konat na jiném par-

kúru než to první. Trať druhého kola může být vytyčena na tomtéž prostranství, ale jinak než v předcházejícím kole. Může se ovšem také běžet na stejné trati jako v kole prvním, ale v opačném kursu. Trať pro velká plemena měří v každém kole 500 až 1000 m, pro malá plemena (vipety a italské chrtíky) 400 až 700 m a je na ní 7 až 10 překážek. Vítězí ten chrt, který v součtu obou kol získá největší počet bodů. Běhají se nejen národní, ale i mezinárodní terénní dostihy, buď se zadáváním čekatelství mezi-

Chrti jsou schopni naučit se aportovat

národního šampionátu chrtů (CACIL), nebo bez něho, a každoročně se koná také FCI mistrovství Evropy v tomto druhu dostihů. (Čekatelství mohou získat pouze plemena zařazená do skupiny 10 klasifikace FCI.)

Racing – dostih na dráze

Dostihy, z nichž se později vyvinul racing, začínaly velmi skromně, konávaly se jako víceméně spontánní akce zpočátku v postranních, málo frekventovaných ulicích velkých měst. Nebyly to žádné oficiální soutěže, sešla se prostě skupina majitelů vipetů a zájemců o sázky, které byly neodmyslitelnou, ba hlavní součástí takového podniku, natáhla se návnada a závodilo se a sázelo. Takové dostihy bývaly především záležitostí továrních dělníků, horníků a dalších příslušníků nižších společenských vrstev, později však, především díky sázkám, si získaly oblibu takřka veškerého obyvatelstva. Nekoronovaným králem dostihových drah je sice grejhaund, ale vipet, jeho menší příbuzný, má za sebou delší dostihovou minulost. Dostihy pro vipety, byť neoficiální, se pořádaly již v době, kdy se s grejhaundy ještě lovila zvěř. První neoficiální dostihy vipetů se konaly v Anglii už v 16. století.

Z postranních městských ulic se dostihy přestěhovaly nejprve na zvláštní, příležitostné a pak i stále dostihové dráhy a později na speciální stadiony, které jsou dnes již velice dobře technicky vybavené, s velkými zděnými, zčásti zasklenými tribunami, umělým osvětlením, dráhami tvaru dvojitého U, s travnatým, jílovito-písčným nebo kombinovaným (na rovinkách travnatým a v zatáčkách jílovito-písčným) povrchem, se zatáčkami klopenými, s tzv. převýšením, nebo neklopenými, bez tzv. převýšení, startovacími boxy a „nekonečným zajícem“ (zařízením k tažení návnady).

První oficiální dostihy byly uspořádány roku 1776 ve Swaffhamu v hrabství Norfolk, ale to už patřili grejhaundům a vipeti, zvaní tehdy Snap Dog (což v překladu znamená „pes k chycení“, „pes k polapení“), na nich sloužili jako živá návnada. Umělá návnada (králíčí kožka nebo igelitový střepec světlé barvy vlečený tažným zařízením - „navíjákem“) je nahradila až později. Záhy se jako svérázné sportovní odvětví dostihy chrtů rozšířily nejen po celé Velké Británii, ale i mimo ni.

Dnes se běhají dostihy chrtů na dráze buď v rámci FCI jako amatérské soutěže, a to především na evropské pevnině s výjimkou Španělska, anebo mimo FCI

Na závodní dráze se dobře cítí většina chrtů

Druhy dostihů

COURSING

- terénní dostih s přírodními nebo umělými překážkami, původně za živou, dnes za taženou umělou návnadou,
- uplatní se při něm širší paleta plemen, nejenom chrti,
- důležitá je nejen rychlost, ale i vytrvalost.

RACING

- dostih na dráze za umělou návnadou,
- uplatní se při něm nejvíce grejhaundi a vipeti, i když je otevřen i pro ostatní plemena chrtů,
- běhá se amatérsky i profesionálně.

Dráhy jílovito-písčité, obvyklé ve Velké Británii, ve Španělsku a v severní Africe, jsou prokazatelně šetrnější ke končetinám závodících psů (dochází na nich k výrazně menšímu počtu zranění), ale bývají pomalejší, chrti na nich nedosahují tak rychlých časů.

Jako tzv. malá plemena běhají italské chrtice a vipeti obvykle na kratších dráhách, kolem 360 m. Nejrychlejšími běžci jsou grejhaundi, kteří dosahují průměrné rychlosti kolem 60 km/h a na rovinách 70 až 80 km/h. Vipeti jsou o něco pomalejší, dosahují průměrné rychlosti kolem 50 km/h, ostatní plemena chrtů jsou ještě pomalejší. Při dráhových dostizích běhají chrti zpravidla (je-li počet přihlášených dostatečný) po šesti (při profesionálních dostizích v USA po osmi). Jednotlivé startující odliší dobře diváci a hlavně rozhodčí podle barvy deček, které mají psi na sobě, a podle startovních čísel. Chrti jsou vypouštěni ze startovních boxů, do nichž je usazují podle pokynů startéra při amatérských dostizích sami majitelé a při profesionálních stevardi.

Při profesionálních dostizích v Austrálii se vipeti a grejhaundi dělí do několika „váhových“ kategorií podle tělesné hmotnosti. Podobně v USA se rozdělují grejhaundi podle tělesné hmotnosti do několika tříd, což při amatérských dostizích neexistuje. Rozdíl mezi profesionálními a amatérskými dostizemi je však víc. Ve Velké Británii například běhají grejhaundi bez ohledu na pohlaví zásadně společně a závodí se tu nejen na běžných, tzv. hladkých tratích, ale běhají se i překážkové dostihy (přes proutěné překážky) a handicap. Také se neběhá jen na kla-

sických distancích 475 m, ale i na kratších (sprinterských) a delších (vytrvaleckých). S tím vším se při amatérských dostizích také nelze setkat, ale i tak jsou nesmírně zajímavé a napínavé. Dokonce napínavější než dostihy koní, a to proto, že výkon koně může ovlivnit jezdec, kdežto výkon chrtů na dráze neovlivní nikdo.

Výběr plemene na dostihy

Chce-li se budoucí majitel zúčastňovat se svým chrtem dostihů, musí počítat nejen s tréninkem, s odpovídající výživou apod., ale musí především, je-li sportovně založen a touží-li po úspěších svého psa, zvolit právě plemeno a zvíře z patřičného chovu. Králem dostihových drah je nesporně grejhaund. Krásně a velmi čistě, bez napadání soupeřů, však běhají také vipeti. Pro budoucí zájemce o dostihy na dráze jsou tato plemena nejvhodnější. Afgánské chrti, perští chrti - saluky, ruští chrti - barzojové i ti ostatní také mohou běhat pěkně, ale ne všichni jedinci jsou rozenými závodníky, u některých je chuť jít za návnadou přece jen menší a počet „nedoběhů“ logicky větší. Jejich běhy jsou spíš zpestřením než pravým vrcholem dostihového klání. Zejména u grejhaundů je štěně třeba vybrat podle toho, z jakého chovu pochází, zda z „exteriérového“ nebo „výkonnostního“. Existují totiž opravdu chovy zaměřené na produkci budoucích výstavních jedinců a chovy specializované na šlechtění budoucích dostihových běžců. Grejhaundi z obou chovů se od sebe liší na první pohled exteriérem, a to velmi podstatně. S exteriérovým jedincem nikdo neprorazí na dráze, s dostihovým zase na výstavách. *Ivan Stuchlý*

jako závody profesionální. Ty se konají ve Velké Británii, ve Španělsku, v severní Africe, v USA a v Austrálii. Při amatérských dostizích na kontinentu běhají nejen grejhaundi a vipeti, ale také afgánské chrti, perští chrti-saluky, někdy i ruští chrti-barzojové a příležitostně i další plemena, profesionálních dostihů ve Velké Británii a v USA se zúčastňují výhradně grejhaundi, v Austrálii závodí grejhaundi a vipeti, v zemích Maghribu arabští chrti-slugy a ve Španělsku užitkoví kříženci grejhaundů a španělských chrtů zvaní anglo-galgo, kteří jsou rychlejší než španělské chrti a odolnější vůči vysokým teplotám ovzduší než grejhaundi.

Parametry dostihových drah jsou podobné, délka činí 470 až 480 m při poloměru zatáček 40 až 45 m (někdy mívají zatáčky převýšení, za minimální se považuje 8 %, může ale být i větší), šířka je 6 m na rovině a 8 m v zatáčkách (v Austrálii to bývají 4 m a 6 m). Poloměr zatáček měřený 1 m od vnitřního okraje nesmí být menší než 40 m. Travnaté dráhy, obvyklé na evropské pevnině při amatérských dostizích, jsou většinou rychlejší, což znamená, že chrti na nich dosahují lepších časů.

Na běžícím afgánském chrtovi je úchvatná podívaná